

Aspirații culturale specifice în noile cartiere urbane *

Maria Moldoveanu, George Pătrașcu

Sistemizarea urbană, dimensiune necesară a edificării societății socialiste multilaterale dezvoltate, caracterizează toate localitățile implicate în procesul industrializării. Una din soluțiile de sistemizare, aplicată îndeosebi în marile orașe, o constituie construirea noilor spații rezidențiale în zonele marginale ale perimetrului urban, ceea ce implică un transfer demografic de mii și zeci de mii de indivizi.

Acești oameni, desprinși de mediul ambiant original, alcătuiesc inițial un conglomerat social ce-și caută o perioadă de timp calea spre o comunitate autentică. Metamorfoza are resurse complexe, esențialul fiind realizarea unui mod de viață umană distinct, a unui spirit comunitar specific. Evident, o astfel de devenire presupune mutații reale în structura spirituală individuală și de grup, concretizată în renunțarea la unele deprinderi, atitudini și comportamente socio-culturale, în adoptarea unui sistem inedit de aspirații culturale, în consens cu noile condiții de viață urbană.

Ca factor al formării personalității umane și ca modalitate generală de loisir, lectura va suporta și ea, în acest proces, redimensionări specifice, potrivit nevoilor actuale și proiectelor culturale ale populației respective. Studiarea acestui fenomen în contextul principalelor deprinderi și practici culturale poate furniza date utile factorilor decizionali, pentru dirijarea în cunoștință de cauză a evoluției grupărilor sociale, din noile cartiere, spre un stil propriu de exigență culturală.

Alegerea cartierului brăilean Viziru I ca loc de investigare sociologică a lecturii a fost determinată, pe de o parte, de nevoia cuprinderii echilibrate a tuturor zonelor și grupărilor sociale din municipiul Brăila în sfera acțiunii culturale, iar pe de altă parte de caracterul reprezentativ al acestui cartier în raport cu extinderile urbane similare. Confluența acestor motive fundamentale generează cu necesitate o serie de întrebări la care se poate răspunde competent numai prin cercetarea concretă a fenomenelor socio-culturale caracteristice.

În ce etapă a devenirii spre o comunitate umană se află populația cartierului? Ce factori culturali favorizează această devenire și ce cauze o întârzie? Nevoile culturale actuale înregistrează anumite mutații, sau depind mai puțin de noile condiții de locuit? Se potrec cu adevărat restructurări în planul aspirațiilor culturale? Ce loc ocupă lectura în contextul practicilor culturale preferate de populație? Care sînt obiectivele lecturii permanente? Care este motivația lecturii sporadice? Cum influențează grupul social deprinderile de lectură individuale? Ce genuri de literatură se citește cu prioritate? Care sînt sursele reale de carte? Biblioteca publică influențează suficient lectura populației din cartier?

Scopul cercetării l-a constituit cunoașterea nevoilor culturale generale, îndeosebi a cerințelor de lectură, ale locuitorilor din cartierul Viziru I.

Obiective. Cercetarea concretă și-a propus culegerea unor informații privitoare la :

a. gradul de dotare culturală a cartierului cu instituții necesitate de nevoile calitativ sporite ale locuitorilor ; dotarea locuințelor cu echipament cultural ; bibliotecile personale din apartamentele investigate, aria de răspîndire, structura și funcționalitatea lor ;

b. lectura publică în relație cu acțiunea mijloacelor de comunicație în masă și cu alte practici de loisir ;

c. cerințele de lectură ale persoanelor cu deprinderi constante în acest domeniu ; aria și volumul lecturii cititorilor permanenți ;

* Cercetare concretă desfășurată în orașul Brăila, în luna iulie 1976.

d. motivația lecturii; registrul motivațional invocat de subiecții pentru care lectura nu constituie o deprindere permanentă; evidențierea dificultăților întâmpinate de locuitorii cartierului în realizarea lecturii;

e. sursele de procurare a cărților; locul bibliotecii publice printre sursele accesibile subiecților; consultarea cititorilor bibliotecii asupra calității serviciilor de bibliotecă.

Ipotezele cercetării: a. rezidența în noile cartiere, insuficient dotate sub aspect cultural, determină mutații specifice în sistemul practicilor culturale individuale și de grup; b. în condițiile frecventării limitate a instituțiilor culturale, situate la distanță relativ mare de cartier, preferințele culturale — de lectură — ale locuitorilor se restructurează, în mod neuniform pentru diverse categorii socio-profesionale; c. serviciile actuale de lectură publică, înscrise într-o curbă ascensională evidentă, fără a corespunde, totuși, ritmului accelerat de extindere urbană, lasă în mod obiectiv în afara spațiului de influențe cultural-informative, grupuri masive de indivizi din cartierele nou construite.

Metodologie. Demersul investigației a fost orientat spre analiza contextuală a lecturii publice, prin raportarea reciprocă a dimensiunilor ei în cadrul unor parametri esențiali ai cadrului socio-cultural. Ca metode de cercetare s-au folosit: observația științifică, metoda analizei documentare, ancheta sociologică.

Observația directă s-a efectuat pe baza unui protocol de observație conceput în două variante:

A. pentru cadrul social general — cartierul, cu dimensiunile, distanțele, construcțiile, dotările, caracteristicile locuitorilor;

B. pentru microclimatul familial — apartamentul, cu echipamentul cultural existent, interesul real pentru lectură, gradul de civilizație, atitudine, maniera de exprimare, solicitudinea subiecților investigați.

Analiza documentară s-a efectuat asupra materialului informativ înregistrat în procese verbale de constatare, întocmite sub forma unor fișe distincte pentru fiecare grup de probleme:

1. poziția cartierului Viziru I în contextul urban general, distanțele până la instituțiile culturale centrale, posibilitățile de acces, situația transportului în comun;

2. așezămintele culturale din zona Viziru I, evaluarea funcționalității lor din punctul de vedere al temei cercetate;

3. unitățile școlare din cartier, dotarea lor cu echipament cultural, capacitatea reală de organizare a loisir-ului elevilor;

4. evaluarea serviciilor de carte realizate prin librării și bibliotecile școlare din zonă; difuzarea presei prin unitățile specializate.

S-a procedat la notări convenționale de informații — cartograme — reprezentând spațial aria de răspândire a fenomenelor investigate.

Ancheta sociologică a constituit principala metodă de cercetare, realizată prin convorbiri libere cu locuitorii cartierului și prin interviuri pe bază de chestionar cu subiecții cuprinși în eșantion. Prin convorbirile libere, efectuate simultan cu recensământul apartamentelor, s-au obținut informații despre categoriile socio-profesionale predominante, densitatea locuitorilor pe unitate de cercetare, despre locul de muncă al celor mai mulți locuitori din cartier. Cu acest prilej, s-a remarcat „finerețea” locuitorilor din zona Viziru I și ponderea însemnată a unei viitoare populații școlare.

Populația investigată. Lipsind cadrul necesar de eșantionare, mai întâi s-a realizat, recensământul apartamentelor din cele 48 de blocuri locuite la data declanșării investigației (1 iulie 1976). Unitatea de eșantionare a fost apartamentul. Apreciind că populația cartierului este omogenă din punctul de vedere al prezenței pe un teritoriu ce oferă locuitorilor aceleași condiții culturale, s-a hotărât investigarea capului de familie și a oricărui membru de familie cu preocupări culturale — de lectură — deosebite (252 persoane).

Populația activă a cartierului este mai ales muncitorească, fapt reflectat și în structura profesională a eșantionului: din cei 252 de subiecți investigați, 47% sînt muncitori, 13,8% tehnicieni și maeștri, 15,4% funcționari și 5% cu profesii intelectuale. Cei 119 muncitori cuprinși în eșantion practică 62 de profesii, ponderea deținînd-o în ordine, lăcătușii mecanici, operatorii chimști, electricienii, fierarii betoniști, zidarii, croitorii, lenjeresele, șoferii și laboranții. În privința intelectualilor, ponderea o deține intelectualitatea tehnică; chimiștii, navaliștii, proiectanții, constructorii etc.

Populația adultă a cartierului Viziru I, este relativ tină, media ei de vîrstă situîndu-se aproape de 32 de ani. Subiecții din eșantion, în vîrstă de 20—35 de ani, reprezintă 58% din totalul celor investigați. Această populație încadrată plenar în activitatea productivă, se cuvine să fie privită, în devenirea sa, prin prisma tuturor trebuințelor, mai ales culturale. Majoritatea — peste 90% din eșantion — provine din mediul urban, îndeosebi din municipiul Brăila, fapt care favorizează deschiderea spre o experiență culturală autentică, individuală sau de grup, orien-

țarea în sistemul cultural municipal și conștientizarea, în noul context, a trebuințelor culturale imediate și de perspectivă.

Populația provenită din rural, reprezentată în eșantion în proporție de 5,5 %, s-a stabilit în cartierul Viziru I mai ales în ultimii 5 ani și are o experiență culturală specifică, de tranziție, aflată în plin proces de adaptare la noile condiții rezidențiale. Această tendință generală este relativ timidă și discontinuă datorită insuficienței dotării și structurării a mediului urban ambiant.

Vechimea locuitorilor în cartier reprezintă un indicator relevant pentru comunitatea investigată. La data inițierii anchetei, în zona Viziru I locuiau, de mai puțin de un an 13,2 % subiecți, de 1—3 ani — 58,25 %, de 4—5 ani — 27,24 %, de peste 5 ani — 2,33 %. Aceștia din urmă, implicați oarecum în procesul complex de extindere urbană, se identifică spiritual cu istoria comunității investigate, fapt ce conferă opiniilor exprimate de ei veracitate și consistență.

Dotarea socio-culturală a cartierului. Edificat în perioada 1969—1974, în sud-vestul municipiului Brăila, pe o suprafață de circa 0,4 km², cartierul Viziru I este amplasat la 4 km de centrul Brăilei, unde se află majoritatea instituțiilor culturale. Cartierul dispune de două grădinițe de copii, o școală generală cu 1 700 de elevi, cinematograful cu 355 de locuri, librărie-papetărie cu o suprafață de 40 m² și două chioșcuri de difuzarea presei.

Dificultățile de comunicare a cartierului cu zona centrală a municipiului limitează, cel puțin temporar, deprinderile de realizare a trebuințelor culturale, obligând populația să caute noi soluții de adaptare la aceste condiții specifice.

Devansind unele idei ce se vor desprinde din analiza detaliată a faptelor constatate, apreciem că aceste condiții specifice creează și aspirații culturale specifice, în raport cu un model cultural socialmente acceptabil.

Dotarea socio-culturală precară a cartierului, ca și dificultățile obiective de satisfacere a trebuințelor culturale în afara cartierului, sînt într-o oarecare măsură cumpănite de existența unui echipament cultural familial, mai mult sau mai puțin divers (grafic 1).

Familii	220	1	1	5	19	1	19	2	2	5	1	49	43	1	3	2	8	2	18	1	30	1	6	%
Televizoare	213																							94
Radio-receptoare	155																							68
Biblioteci-mobilier	108																							48
Pik-upuri	57																							25
Aparate foto	16																							7
Magnetofone	12																							5

Graficul nr. 1

Echipamentul cultural familial

Din cei 252 de subiecți investigați, dispun de biblioteci personale 148, adică 58,7 %, numărul total al cărților fiind de aproximativ 30 de mii de volume.

În cele mai multe cazuri, bibliotecile personale constituie un bun familial exclusiv, alte persoane avînd acces limitat la numai 43 % dintre ele. Subiecții care împrumută și altora cărți din biblioteca proprie preferă prietenii (58 %) și colegii de muncă (21 %), mai puțin însă pe vecini (7 %) și pe colegii copiilor (7 %). Această utilizare a bibliotecilor personale corespunde întru totul aprecierilor formulate de subiecți asupra relațiilor statornicite între locuitorii cartierului pînă la data investigației.

Potențialul cultural al cartierului, aflat sub nivelul parametrilor urbanistici recunoscuți, determină migrația indivizilor spre zonele centrale ale Brăilei. Solicitați să menționeze instituțiile de cultură pentru frecventarea cărora se deplasează în alte zone ale orașului, 148 de subiecți au numit cinematograful, 76 teatrul, 48 biblioteca, 16 clubul și 5 alte instituții de cultură.

Dintre subiecții care frecventează bibliotecile din municipiul Brăila, 70 % preferă biblioteca publică, iar ceilalți bibliotecile specializate. Subiecții cu deprindere pentru lectură depășesc din proprie inițiativă inconvenientele de distanțe mari, deplasîndu-se spre așezămintele culturale care le pot completa consumul cultural rezidențial. Aproape jumătate din subiecți au menționat însă, renunțarea frecventării unor așezăminte culturale situate la distanțe apreciabile de cartier

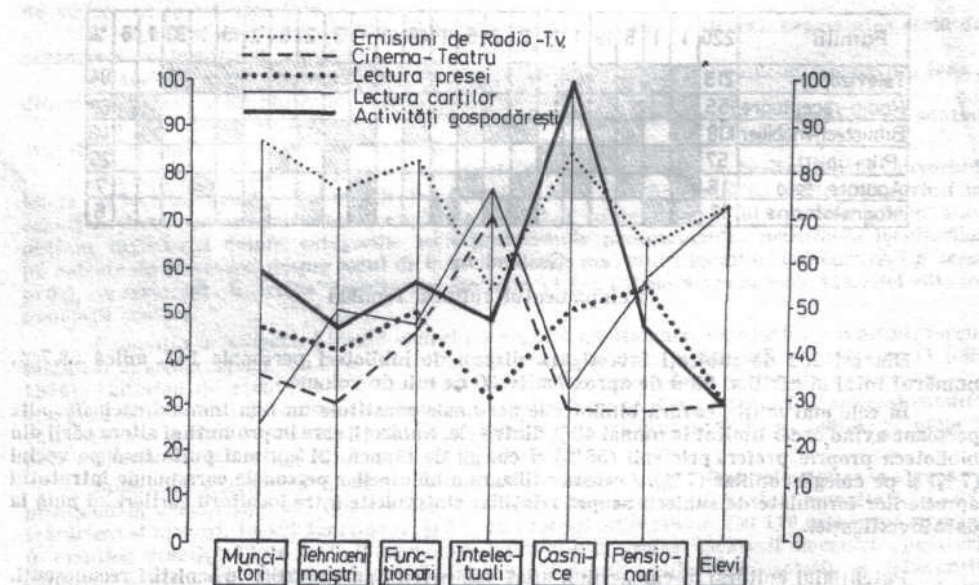
printre care cinematograful, (menționat mai ales de muncitori, tehnicieni-maștri și casnice), biblioteca și clubul (menționate de 23 și respectiv 22 subiecți — în primul rînd muncitori, tehnicieni-maștri și funcționari).

Subiecții al căror comportament cultural a fost serios afectat prin distanțele față de domiciliu — majoritatea venind din cartierele brălene centrale — resimt în măsură considerabilă insuficiența dotare a cartierului și solicită echiparea urgentă a zonei Viziru I cu bibliotecă (54,47 % mențiuni), casă de cultură sau club cu funcționalitate polivalentă (50,19 %), parc de jocuri pentru copii (36,58 %), alte unități de difuzare a presei (7,35 %).

Lectură, mass-media, loisir. Activitățile cultivate de subiecți în timpul liber relevă rolul determinant al condițiilor sociale din zonă, în orientarea conduitelor culturale investigate; sint consemnate, îndeosebi, activități circumscrise în limitele dotării culturale a familiilor și cartierului.

În majoritate — 80,93 % — populația preferă emisiunile radiotelevizate, succedate invariabil de indeletnicirile gospodărești, care limitează considerabil timpul destinat activităților culturale. Fără a influența expunerea la radio-tv., activitățile casnice intervin selectiv în timpul rezervat unor practici culturale cum sînt: citirea presei, vizionări de filme și spectacole de teatru, lectura cărților, activități sportive, alte genuri de activități. Răspunsurile înregistrate pentru fiecare din activitățile culturale indicate de chestionar, a fost nuanțată prin surprinderea, cu ajutorul scalei de atitudine, a preferințelor reale ale subiecților. Astfel, din totalul de 208 mențiuni relative la emisiunile radio-televizate — 46,63 % le situează pe primul loc, 39,90 % pe locul secund și numai 13,46 % pe ultimul loc, în timp ce mențiunile despre lectura cărții indică o altă ordine de preferințe: 20,65 % din subiecții care citesc o menționează pe primul loc, 33,70 % pe locul al doilea și cei mai mulți, 45,62 % pe ultimul loc.

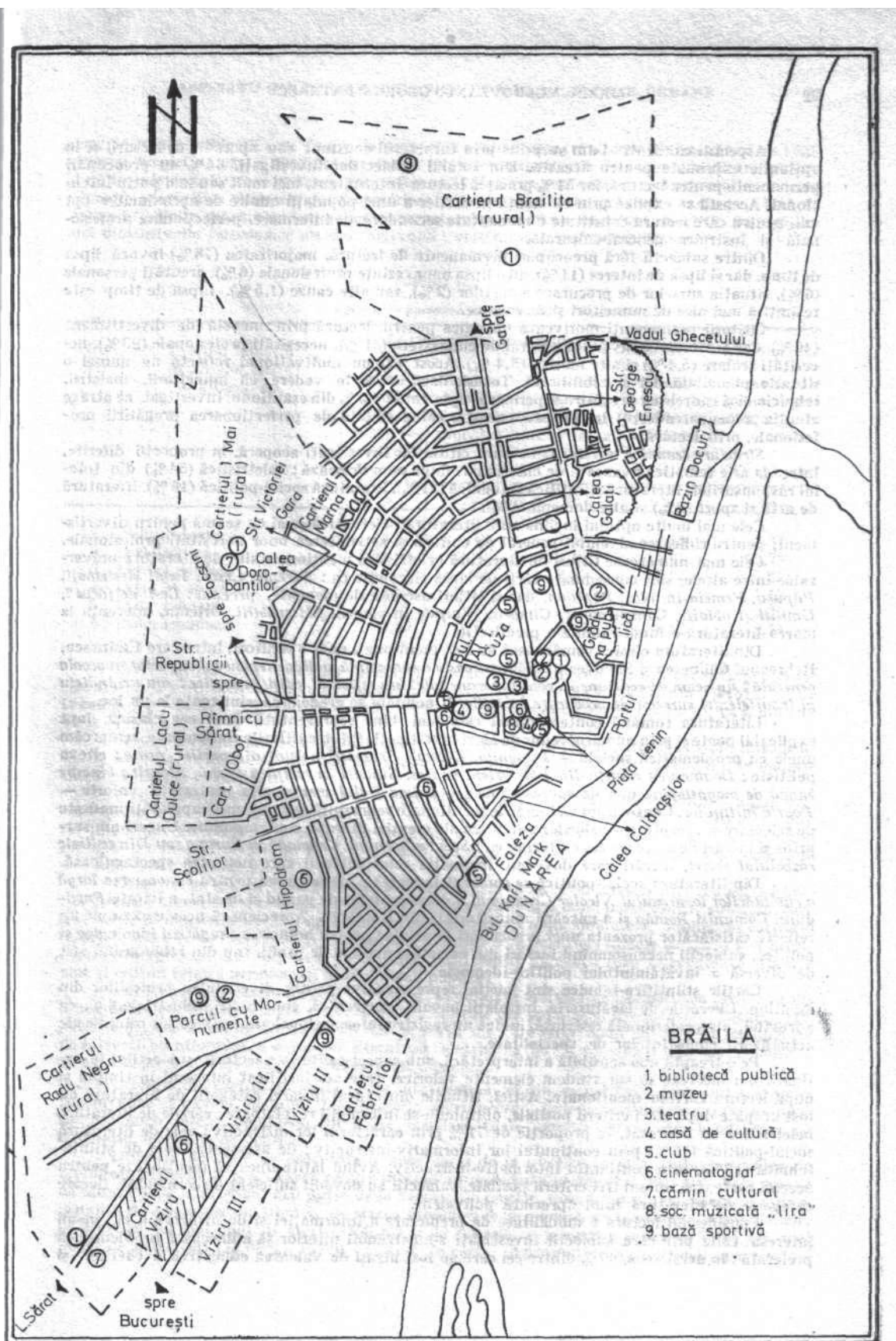
Ordinea de priorități în planul activităților culturale rezultată la nivelul întregului eșantion, coincide numai cu mențiunile exprimate de muncitori, fapt determinat de ponderea acestei grupări în cadrul populației investigate. În cazul celorlalte profesii, ierarhia stabilită prin ordonarea răspunsurilor se abate de la ordinea generală, potrivit statutului social al persoanelor care le practică. Astfel, subiecții cu pregătire superioară optează în primul rînd pentru lectură, dar și pentru teatru și cinema, fiind atrași mai puțin de emisiunile radio-televizate și de activitățile gospodărești (grafic 2).

Graficul 2

Activități culturale practicate în timpul liber

Motivația preocupărilor constante de lectură, Lectura sporadică. Cunoașterea preferințelor pentru lectură ale locuitorilor din cartierul Viziru I a constituit un obiectiv central al cercetării noastre. Informațiile culese au fost interpretate sub aspect cantitativ, motivațional și calitativ.

Aspectul cantitativ l-am surprins prin caracterul constant sau sporadic al lecturii și în opțiunile exprimate pentru aceasta. Din totalul subiecților investigați, 44% au preocupări permanente pentru lectură, iar 51% practică lectura intermitent, mai mult sau mai puțin intențional. Aceasta se explică prin existența în cartier a unei populații adulte de aproximativ opt mii, pentru care lectura constituie o modalitate secundară de informare, perfecționare profesională și instruire general-culturală.

Dintre subiecții fără preocupări permanente de lectură, majoritatea (78%) invocă lipsa de timp, dar și lipsa de interes (11%), alții lipsa unor cerințe profesionale (6%), greutatea personale (6%), situația surselor de procurare a cărților (2%), sau alte cauze (1,5%). Lipsa de timp este resimțită mai ales de muncitori și de casnice.

Cititorii permanenți motivează opțiunea pentru lectură prin: nevoia de divertisment (46%), dar și ridicarea nivelului general de cunoaștere (41%), necesități profesionale (23%), necesități școlare (5,4%) și alte motive (5,4%). Acest tablou motivațional reflectă nu numai o situație plauzibilă, dar și echilibrată. Totuși, dacă avem în vedere că muncitorii, maistrii, tehnicienii și cadrele cu pregătire superioară reprezintă 64,5% din eșantionul investigat, ne atrage atenția preocuparea destul de modestă a acestor categorii față de perfecționarea pregătirii profesionale, prin lectură.

Structura tematică a lecturii. Lectura cititorilor investigați acoperă, în proporții diferite, întreaga arie tematică avansată de chestionar, după cum urmează: beletristică (54%) din totalul răspunsurilor, literatură științifică și tehnică (21%), literatură social-politică (16%), literatură de artă și sport (8%) și alte domenii (1%).

Cele mai multe opțiuni înclină spre literatura beletristică, mai cu seamă pentru divertisment, pentru ridicarea nivelului general de cultură și satisfacerea unor necesități profesionale.

Cele mai numeroase titluri de literatură beletristică menționate sînt de literatură universală. Între altele, sînt consemnate cărți de largă circulație ca: *Torente, Cesar, Regii blestemați, Păpușa, Femeta în alb, Păpillon*, dar și titluri ascunse de memorie, precum: *Ce-i de făcut?, Umiliți și obidiți, Conspiratorii, Citadela, Vulpile în vie sau Mizerabili*. Oricum, aderența la marea literatură a lumii rămîne o predilecție.

Din literatura clasică românească au fost menționați doar 8 scriitori, între care Eminescu, Rebreanu, Călinescu și Sadoveanu. *Să fie aceasta o consecință a didacticismului suportat în școala generală? un semn de evaziune în contemporaneitate? un reflex al edițiilor critice? sau un indiciu al insuficienței surselor de procurare a cărților?* Înclinăm să credem că sînt toate la un loc.

Literatura română contemporană este mai bine reprezentată decît cea clasică, fapt explicabil poate și prin numărul redus de elevi investigați. Printre titlurile consemnate remarcăm unele cu problematică socială — *Incognito, Deltrul, Frumosi nebuni ai marilor orașe*; cîteva polițiste: *Doamna cu voalță din Balt Orient expres, Singuri în noaptea eternă, Moartea vine pe bandă de magnetofon*; una de succes efemer — *Intima fiului meu* și alta neatestată valoric — *Poarta furtunilor*. Considerăm că lucrările menționate reprezintă semnul unei capacități modeste de selectare și receptare a valorilor autentice ale creației literare contemporane. Uneori am surprins și lucrări de mare succes editorial, ca: *Șocul viitorului, Cruciadă în Europa* sau *Din culisele războiului secret*, lucrări care dovedesc înclinația unor subiecți spre noutatea spectaculoasă.

Din literatura social-politică se remarcă deosebi, preocuparea pentru *cunoașterea largă a cuvîntărilor tovarășului Nicolae Ceaușescu*, a documentelor de partid și de stat, a istoriei *Partidului Comunist Român* și a mișcării muncitorești din România. Apreciem că aceste exemple nu reflectă satisfăcător prezența unei preocupări temeinice pentru adîncirea pregătirii ideologice și politice, subiecții neconsemnînd lucrări din colecțiile actuale de profil, sau din bibliografia atît de diversă a învățămîntului politico-ideologic.

Cărțile științifico-tehnice sînt parțial reprezentative pentru diversitatea profesiilor din eșantion. Lucrările de lăcătușerie, instalații navale, electronică, construcții industriale ș.a., cu adresabilitate profesională restrînsă, indică un registru informațional aflat sub cotele minime ale actualizării cunoștințelor de specialitate.

Pe o treaptă mai sensibilă a interpretării, sub aspect calitativ a lecturii subiecților investigați, am încercat să surprindem elemente valorice, care au justificat interesul în timpul și după lectura cărților menționate. Astfel, titlurile din cadrul fiecărei categorii de literatură au fost grupate după cinci criterii posibile, obținîndu-se informații revelatoare: cărțile de literatură beletristică au interesat, în proporție de 71% prin caracterul lor distractiv; cele de literatură social-politică (16%) prin conținutul lor informativ-instructiv; de asemenea, cele de știință-tehnică (13%), prin conținutul informativ-instructiv. Avînd latitudinea să menționeze pentru aceeași carte, maximum trei criterii posibile, subiecții au dovedit suficient discernămint, fiecare categorie de literatură fiind apreciată polivalent.

Considerînd lectura o modalitate de prelucrare a informației și de utilizare a ei, ne-a interesat căile prin care subiecții investigați s-au străduit ulterior să adîncească problematica preferată: în acest sens, 47% dintre cei care au fost atrași de valoarea educativă a cărților și

doar 7% dintre subiecții care au apreciat noutatea problemelor tratate au consemnat că au achiziționat lucrări de profil din librărie. Având în vedere raporturile de conexiune dintre lectură și mijloacele de informare în masă, remarcăm că 27% dintre subiecții care au apreciat caracterul educativ al cărților citite au decis urmărirea sistematică a unor programe radio-tv., față de numai 6% dintre cei care au fost atrași de caracterul distractiv al cărților respective. Se regăsesse aici dimensiunile psihologice ale distractivului: unicitatea și nerepetabilitatea.

Tabelul nr. 1

Criterii de apreciere a cărților citite

Nr. crt.	Profilul tematic al cărților citite în ultimul an	Cărțile citite în ultimul an au interesat prin:				
		Conținutul informativ — instructiv	Caracterul lor educativ	Sprijinul pe care îl oferă în activitatea profesională	Noutatea problemelor prezentate	Caracterul lor distractiv
		%	%	%	%	%
1	Știință-tehnică	13,48	4,49	7,87	2,25	3,37
2	Beletristică	64,04	62,92	10,11	14,61	70,79
3	Social-politică	15,79	11,24	2,25	2,25	5,62
4	Artă și sport	3,37	1,12	—	—	1,12
5	Alte domenii	2,25	3,37	—	—	2,25
6	Nonrăspunsuri	5,62	3,37	4,49	1,12	6,74

Sursele de carte ale subiecților investigați. Subiecții pentru care lectura constituie o practică culturală permanentă sau numai sporadică — 246 — își procură cărțile din librării (81,3%), de la colegi și prieteni (28,9%), din biblioteci — altele decât cele familiale — (22,31%), ca și din alte surse (4,06%).

În sens larg, librăriile incluzând și serviciile „cartea prin poștă”, standurile din întreprinderile brălene, chioșcurile stradale și anticariatele, sînt sursele de cărți preferate de majoritatea populației investigate.

Deși subiecții au dovedit uneori o ușoară confuzie între librărie și bibliotecă, apare evident că librăria, ale cărei servicii sînt mai bine organizate și mai accesibile, constituie un factor important de adaptare a cerințelor culturale la noile condiții de rezidență. Frecventarea librăriei urmărește, în primul rînd, consumul cultural imediat, dar și completarea oportună a bibliotecilor personale.

Consemnăm și aici, ca importantă sub aspect practic, frecventarea relativ redusă a librăriei de către muncitori și casnice. Constatăm, de asemenea, că o bună parte dintre subiecții care frecventează îndeosebi librăria apreciază ca necesară și prezența bibliotecii publice în cartierul Viziru I. Aceasta dovedește că în conștiința și practica beneficiarilor, sursele de carte sînt întotdeauna complementare, în sensul că cei mai mulți dintre subiecții care frecventează librăria sînt și cititori relativ permanenți ai bibliotecii publice.

Fără a acoperi consumul real de carte al populației, activitatea librăriei din cartier furnizează date concludente asupra preocupărilor culturale ale populației investigate. Unitatea respectivă desface anual aproximativ 36 mii de cărți, din care circa două mii au fost cumpărate de subiecții eșantionului. S-a preferat literatura beletristică (80%), tehnică (8%) și social-politică (5%), mai puțin lucrări de artă, sport sau alte domenii.

Librăria din cartier nu poate onora întotdeauna cererile de cărți din domeniul transporturilor auto și navale, de tipul *Îndrumătorul marinarului*, *Îndrumătorul mecanicului de navă* sau *Motoarele Diesel*, după cum nu poate satisface toate cererile de lucrări beletristice cu circulație deosebit de mare.

Dificultățile reale de procurare a unor cărți de la librărie ca și absența serviciilor de bibliotecă, determină practicarea relativ intensă a împrumutului de cărți, mai ales de la colegii de muncă și de la prieteni, mai puțin de la vecinii din cartier. Împrumutul, dependent în ultimă instanță de achizițiile din librării, de starea bibliotecilor personale, de relațiile interindividuale, se practică cel mai mult de elevi (71,43%) și de cadrele cu pregătire superioară (61,54), mai puțin de muncitori (22,69%). Privit ca sursă de carte, împrumutul interpersonal apare totuși

destul de limitat, în sensul că se realizează spontan în cadrul unui patrimoniu familial redus, cu o structură tematică neprogramată. Aceasta explică de ce subiecții care practică împrumutul interpersonal resimt în mod acut — în proporție de 64,79% — lipsa serviciilor de bibliotecă din cartier.

Concluzii

Cercetarea concretă a scos în evidență faptul că noile condiții rezidențiale produc mutații reale în nevoile și aspirațiile culturale ale indivizilor. Profunzimea și extensia acestor mutații depind de experiența culturală anterioară și de echipamentul cultural actual.

Cercetarea întreprinsă a scos în evidență faptul că persoanele provenite din mediul urban se orientează mai sigur în sistemul cultural municipal, în timp ce subiecții veniți din rural se confruntă, de la bun început, cu limitele cadrului socio-cultural.

Absența unor instituții adecvate, menite să creeze și să întrețină o stare permanentă de emulație culturală în astfel de cartiere, se resimte printr-o acută dezorientare în planul trebuințelor culturale ale populației. Practicile culturale constatate în cartierul Viziru I se caracterizează prin discontinuitate, neselectivitate, lipsă de programare și unilateralitate.

Redimensionarea sistemului de practici culturale confirmă complementaritatea acestora, subiecții înlocuiesc oportun unele activități preferate cu altele mai ușor de realizat în noile condiții. Ca urmare, fenomenul lecturii cunoaște o stare relativ critică, ocupând poziție marginală în raport cu alte modalități de consum cultural. Poziția marginală se reflectă în: caracterul sporadic al intereselor de lectură, extinderea neprevăzută a lecturii de divertisment, refluxul lecturii de studiu, implicarea incidentală a lecturii în planul acțiunilor individuale, confundarea lecturii reale cu proiectele și aspirațiile de lectură, registrul motivational modest, utilizarea redusă a surselor de carte, orientarea unilaterală către anumite genuri de literatură.

Lectura populației din cartierul investigat reflectă, în mod simptomatic, starea deficitară a surselor de carte: absența bibliotecii publice în zona de rezidență, unilateralitatea bibliotecii școlare, utilizarea restrinsă a bibliotecilor familiale, dificultatea frecventării bibliotecilor din centrul urban, poziția solitară a librăriei între serviciile sociale din cartier.

Rezultă că starea lecturii în aceste condiții de sistematizare depinde, în principal, de resursele subiective ale locuitorilor și de influența arbitrară a unor factori extraculturali: concepții urbanistice lacunare, organizarea transportului în comun, activitatea unităților sanitare și de comerț etc.

Ameliorarea acestor condiții limitative, depășirea situației critice implicite sînt posibile numai promovind consecvent ideea incontestabilă că însușirea culturii, îndeosebi prin carte, constituie cea mai importantă latură a existenței umane. O politică culturală profund umanistă se structurează ineluctabil pe această coloană de rezistență — cartea, implicată în toate dimensiunile procesului de cunoaștere. Un program cultural care nu înlesnește pătrunderea cărții prin toate mijloacele, în grupările sociale aflate în plină devenire comunitară, nu-și atinge în totalitate scopurile urmărite.

În baza acestor considerente, apare evident că sistematizarea așezărilor de tip urban prin construirea de noi cartiere trebuie să includă cu necesitate construcții cu destinație culturală complexă — cluburi, biblioteci, unități muzeistice, librării, baze sportive și zone de agrement.

În situația cartierelor realizate definitiv, lipsite de asemenea dotări culturale, propunem următoarele corectări: construirea, în spațiile disponibile, a unor unități culturale polivalente; amplasarea funcțională, în noile cartiere limitrofe a unor dotări care să deservească și locuitorii din zonele dezavantajate din punct de vedere cultural; reevaluarea utilizării unităților existente. Realizarea acestor deziderate implică și coordonarea eforturilor dispersate ale instituțiilor și animatorilor culturali în folosul locuitorilor din zonele considerate.